

Atlas Historique

Bogen

*C***: Atlas Historique... avec des dissertations par Gueudeville, 1 (2. ed.), 2 (1-2), 4. 4 bd. Amsterdam, 1708-14*

Det er vanskeligt i få ord at beskrive dette godt 300 år gamle mammutværk. **Sproget** er – jvfr. titlen – fransk, den tids internationale lærdomssprog. Det bør ingen – INGEN – lade sig skræmme af, hvad enten man er god til fransk eller ej!

Formatet er stort: Folio, hvilket nærmest svarer til vore dages A3-format. Hvert bind er på et par hundrede sider – tæt, tæt beskrevet og med en tryk-kvalitet, der nærmest gør en stum af betagelse over, hvad man formåede i så henseende for 300 år siden. Over alt er der **spændende, varierede opsætninger**, der gør værket til en lækkerbissen for enhver, der interesserer sig for grafisk design. Først og fremmest må nævnes den mængde af "folde-ud-kort", der i nogle tilfælde er så store, at de kan fylde det meste af et moderne middelstort dansk spisebord ud!

Sådan et pragtværk er **mange penge værd!** Oprindeligt udkom det i syv store, smukt indbundne bind. Slår man det efter på nettet i dag, ses det, at det handles til svimlende priser i verdens førende auktionshuse. F.eks. blev det i 2016 solgt på Christie's i New York til \$ 21.600, hvilket nogenlunde svarer til en bagatel af godt 153.000 danske nutidskroner!

Måske p.g.a. af det kostbare prisniveau råder skolen i dag kun over **fire af de i alt syv bind**: 1. bind, 2. bind (der består af to særskilte "halvbind") og 4. bind. Indbindingen er heller ikke nær så fornem som på de internationale auktioner.

Forfatteren

Alene **titelbladet** er et studium værd! Værket er trykt i Amsterdam, og så skulle man jo tro, at forfatteren er hollænder. Men det er ingenlunde tilfældet.

For det første er det næsten selvindlysende, at der må have været **flere forfattere** om at producere et så omfattende værk, og at arbejdet hermed stod på hen over mange år, ja, årtier.

For det andet er hovedmændene bag det hele **franske** af fødsel og oprindelse: Tre slægtled af familien **Chatelain**: Fader **Zacharie** (død 1723), sønnen **Henri** (død 1730) og dennes søn **Zacharie junior** (død 1753). Familien tilhørte de såkaldte **huguenotter**, den protestantiske menighed i Frankrig, som Solkongen, **Ludvig XIV**, smed ud af landet ved ophævelsen af det såkaldte Nantes-edikt i 1685. Havde han bare vidst, hvilken sum af talent, Frankrig herved gik glip af... Mange spredtes rundt om i Europa, hvor man havde mere blik for deres viden og talent. F.eks. havnede en del i Fredericia i Danmark.

Familien **Chatelain** – og den lærde **Nicolas Gaudeville** (1652-1721), der stod for de faglige artikler – slog sig ned i forskellige europæiske storbyer, herunder Amsterdam i Holland.

Kun én hollænder var direkte involveret: Kunstneren

Romeijn de Hooghe (1645-1708), der ses på billedet til højre. Han stod for meget af den grafiske udformning af værket.



Baggrunden

Se på titlen: **Atlas Historique** – historisk atlas. Umiddelbart ikke nogen titel, der syner af det store. Alligevel siger de to små ord alt om, hvad det hele drejer sig om. "Atlas" har noget med geografi og kort at gøre, altså **sted**. "Historie" handler om **tid**. Værket er en detaljeret beskrivelse af verden ud fra netop disse to dimensioner: **Tid og sted!**

Men der er meget, meget mere. Kortene er utroligt detaljerede og dækker over de utroligste temaer og indfaldsvinkler. Overalt er der tidslister, skemaer, stamtræer, oversigter over våbenskjolde, faktabokse – *you name it!* Det handler ikke kun om et par simple kort og et par årstalslister, men om **en lang række faglige discipliner**: Statshistorie, heraldik, genealogi (slægtshistorie), kosmologi (jorden forstået som et himmellegeme), etnologi. Disponeringen afspejler naturligvis verdens kontinenter og lande, de store som de små. Hvert afsnit indledes med lærde, dybtgående afhandlinger om det pågældende tema. Ingen bliver snydt for faglig viden! Sagen er, at værket mest af alt er en **encyklopædi**, en systematisk ordnet samling af dybtgående faglige artikler.

Hvis du, som læser disse linjer, godt kan lide at fordybe dig, lade dig opsluge af et emne, er der her med garanti stof for stort set resten af dit liv! Hvad det handler om, er nysgerrighed, videbegær om den verden, vi lever i – dens udseende, dens indretning og om årsagerne til at den er, som den er.

Just den følelse må have besjælet dem, der frembragte værket – og den tid, hvori de virkede: Den tidlige europæiske oplysningstid anno ca. 1700!